

Dediščina historičnega jedra vasi Koroška Bela

Koroška Bela leži ob vznožju Karavank v dolini potoka Bela, med hriboma Malnež na vzhodu in Strana na zahodu, severovzhodno od Jesenic, na nadmorski višini 609 m in je staro naselje.

Za ohranjaje obstoja in celovitosti značilnosti zgodovinskega naselja na Koroški Beli je predvideno varstveno območje naselbinske dediščine »Koroška Bela - Vaško jedro, EŠD 16400«,
ki ga tvori gručasto vaško jedro z delom na ravnini in delom prislonjenim na pobočje vzpetine s cerkvijo, z ohranjeno zasnovo kmečkih hiš z gospodarskimi poslopji, znamenji, kapelicami in napajališči.

Vojaški zemljevid, 18. stoletje

»Območje vasi Koroška Bela je z darovnicami nemškega kralja v 11. stoletju pripadlo briksenški škofiji, ki ga je vključila v blejsko zemljiško gospostvo.

Večina prebivalstva se je ukvarjala s kmetijstvom, kar dokazuje tudi najstarejši blejski urbar iz leta 1253, ki na Koroški Beli omenja petnajst hub.

Cerkev sv. Ingenuina in sv. Albuina je posvečena ustanoviteljema briksenške škofije. Omenjena je že leta 1362. Sprva je bila podružnica radovljiške, kasneje jeseniške župnije. Od leta 1875 je dobila Koroška Bela svojo župnijo. Skozi zgodovino je bila večkrat obnovljena, in sicer po turškem vpadu leta 1483, požaru leta 1761, po udaru strele 1875 in po italijanskem bombnem napadu 1917. V 16. stoletju je bila Koroška Bela ena od središč štiftarskega gibanja, ki si je prizadevalo za gradnjo novih cerkva in odpiranje novih romarskih poti.

Pomembna gospodarska panoga je bila trgovina, saj je bila vas na križišču poti, ki so vodile na Koroško, v Gornjesavsko dolino, na Bled in naprej proti Bohinju in Primorski.

V listini briksenške škofije iz leta 1403 se prvič omenja rudnik železove rude v planinah nad vasjo. Čeprav se je železarstvo širilo na njenem območju, ji je zlasti v 20. stoletju pobralo najrodovitnejša polja in spodbudilo rast prebivalstva.

Belsko polje leta 1961

Med najpomembnejšimi zgradbami vaškega jedra so cerkev, šola, znamenja, kmečke hiše z gospodarskimi poslopji.

Z večstanovanjskimi stavbami niso posegli v strnjeno vaško jedro, ampak v območje južno od njega. Vas je bila opustošena v italijanskem bombnem napadu 14. avgusta 1917 in obnovljena po prvi svetovni vojni.

Šola je bila sprva v župnišču. Leta 1859 so zgradili novo poslopje, ki sta si ga delili občina in Ljudska šola. Na tej lokaciji je šola ostala vse do leta 1904.

V vasi sta turško in francosko znamenje. Prvo opozarja na turške vpade v 15. stoletju. Po ustnem izročilu naj bi bilo turško napredovanje zaradi pogrezajočih se ilovnatih tal ravno na tem mestu ustavljeno.
Drugo znamenje spominja na čas Ilirskih provinc. Francoska vojska je bila v vasi od maja 1809 do septembra 1813.
Vaščani so jo bili dolžni oskrbovati z živili, konji in prevozi.
Še posebej težavno je bilo, ko so skozi vas potovale večje vojaške formacije. 14. oktobra 1809 se je na Javorniku in Koroški Beli utaborilo okoli 2000 vojakov.«

Gornjesavski muzej Jesenice

Koroška Bela okoli leta 1962

Ob 20-letnici delovanja postavilo Farno kulturno društvo Koroška Bela v sodelovanju:
z Gornjesavskim muzejem Jesenice, SJ Acroni, d.o.o. in KOV, d.o.o., S-gradnje, s.p.,
Napisi Bernik Aleš Bernik s.p., Občino Jesenice in s pomočjo krajanov.
Fotografije: Gornjesavski muzej Jesenice, Arhiv Republike Slovenije, Barbara Toman, Nik Bertoncelj

Levo skulptura: V jekleno konstrukcijo vpet kolobar hrasta, ki je rastel pri vhodu v naselje na Koroški Beli.